

ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Το παλιό πείσμα

Η Ελληνική Βιβλιογραφία του 19ου αιώνα

Και τι τα θέλουμε τα βιβλία, και μάλιστα εκείνα που δεν μας ψυχαγωγούν ή δεν μας ενημερώνουν για την κρίση και την οικονομία, όταν ο κόσμος γύρω μας μαστιάζεται από την ανέχεια και τον φόβο; Τι νόημα έχουν τα χαρτιά και οι μελέτες, όταν χιλιάδες άνθρωποι αγωνίζονται να εξασφαλίσουν τα στοιχειώδη που θα τους επιτρέψουν να επιβιώσουν; Αναρωτιέμαι και το ξανακοιτώ. Εντυπωσιακό, σγκώδες, μια πλατιά θάλασσα με εκατοντάδες μικρά νησιά μέσα της, εξώφυλλα βιβλίων, που περιβάλλονται από καταγεγραμμένα άγνωστα και γνωστά στοιχεία, πληροφο-

στην πλατεία Κουμουνδούρου με τις εικόνες των αστέγων και των ναρκομανών γύρω μου, σα μια χειρονομία. Χειρονομία γενναιοδωρίας, χειρονομία ευθύνης σε δύσκολους καιρούς, την σταδιακή εξόφληση ενός παλαιού χρέους, όχι σαν εκείνα του ΔΝΤ, μα σαν τα άλλα που πίστεψαν άνθρωποι όπως ο Φίλιππος ότι θα έπρεπε να ξεπληρώσουν στην ελληνική κοινωνία του καιρού τους: η γνώση, η πληροφόρηση, ο αναστοχασμός, το δικαίωμα των ανθρώπων να ξέρουν για το παρελθόν τους. Και μαζί ένας παραδειγματικός τρόπος δουλειάς: η συστηματικότητα, η

ρίες, σχόλια. Μια τεράστια αγκαλιά, που κρύβει έναν απίστευτο μόχθο, μόχθο που σχεδόν αποσιωπάται έντεχνα, πίσω από τα μικρά στοιχεία για τα ονόματα των συνεργατών και λίγο μεγαλύτερα για τον τίτλο: *Ελληνική Βιβλιογραφία του 19ου αιώνα*. Ο δεύτερος τόμος (1819-1832), αδελφάκι του πρώτου, απόντος πια του εμπνευστή και πρωτεργάτη τους, του Φίλιππου Ηλιού. Με την αναγκαία και πολύτιμη συνδρομή του Μουσείου Μπενάκη (στο οποίο εντάσσεται σήμερα το Βιβλιολογικό Εργαστήρι «Φίλιππος Ηλιού»), και του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης (με το οποίο συμπράττει πλέον το ΕΛΙΑ).

Σκέφτομαι τη σημασία του. Όχι μόνο τα αναμενόμενα: την καίρια συμβολή του στην ιστορία του βιβλίου και των νοστροπιών, την προικοδότηση των νεοελληνικών σπουδών με ένα σπουδαίο εργαλείο. Ούτε μόνο το ότι μας προσφέρει μια μοναδική λοξή ματιά για να ξαναδιαβάσουμε, κυριολεκτικά και μεταφορικά, τα όσα προηγήθηκαν και όσα συνέβησαν κατά την Επανάσταση του 1821 και τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια. Πιο πολύ το σκέφτομαι, ανεβαίνοντας προς τα ΑΣΚΙ,

διασταύρωση, ο έλεγχος, η μαστορική εναπόθεση της μιας ψηφίδας δίπλα στην άλλη, το «κούμπωμα» των πληροφοριών. Χρέος, λοιπόν, από εκείνα που ξεπληρώνονται με εμπνευση και με όνειρο αλλά πιο πολύ με πείσμα κι αφοσίωση. Πείσμα παλαικό σαν κι αυτό που διαθέτουν η Πόπη Πολέμη και οι συνεργάτιδες της, η Αναστασία Μυλωνοπούλου και η Ειρήνη Ριζάκη, δουλεύοντας με αυταπάτη ώρες και μέρες και χρόνια σε ένα πολύμοχθο ερευνητικό έργο, που αλλού θα αποτελούσε αρμοδιότητα ενός πολυπρόσωπου ιδρύματος.

Έτσι τη νοιώθω μέσα μου την έκδοση αυτού του τόμου. Σαν την νίκη ενός πείσματος που θέλει ακόμη και σε στιγμές κρίσης να μπορούμε να συνεχίζουμε, αυτό που χτίσαμε πολύ καιρό τώρα και δεν μπορούμε να το αφήσουμε στην τύχη του. Και έτσι νομίζω, το νιώσαμε όλοι όσοι γεμίσαμε το αμφιθέατρο του Νέου Μουσείου Μπενάκη πριν δυο βδομάδες στην παρουσίασή του τιμώντας τους δημιουργούς του. Σαν μια μικρή εστία πνευματικής αντίστασης απέναντι στη βαρβαρότητα που μας πολιορκεί.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΑΚΗΣ